

05.09.2008

MÄÄRÄAIKA: 28.11.2008

Jakelussa mainituille

SM 097:00/2008

Viite

Asia

EN; ALUEELLISIA KIELIÄ TAI VÄHEMMISTÖKIELIÄ KOSKEVA EUROOPPALAINEN PERUSKIRJA; SUOMEN NELJÄNNEN MÄÄRÄAIKAISRAPORTIN LAATIMINEN

Vuonna 1992 laadittu Euroopan neuvoston alueellisia tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja (SopS 23/1998; liitteet 1, 2 ja 3) on ensimmäinen sitova kansainvälinen asiakirja, jolla pyritään vahvistamaan vähemmistökielten asemaa.

Peruskirjan määräykset jakautuvat kaikkia sopimuspuolia velvoittaviin yleisiin määräyksiin (II osa, 7 artikla) sekä valinnaisiin määräyksiin (III osa, artikkelit 8 - 14), jotka koskevat vähemmistökielten käyttöä yhteiskunnallisessa elämässä.

Peruskirjassa vähemmistökielet jaotellaan kolmeen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat alueelliset kielet tai vähemmistökielet. Näillä tarkoitetaan kieliä, joita perinteisesti käytetään tietyllä valtion alueella ja joita käyttävät valtion kansalaiset muodostavat muuta väestöä lukumääräisesti pienemmän kansanosan. Suomessa tähän ryhmään kuuluu saamen kieli. Toiseen ryhmään kuuluvat valtion alueella vähemmän puhutut viralliset kielet. Suomessa tällainen asema on ruotsin kielellä. Suomi on sitoutunut soveltamaan kieliperuskirjan III osan erityisvelvoitteista 65 erityisvelvoitetta ruotsin kieleen ja 59 erityisvelvoitetta saamen kieleen.

Kolmantena ryhmänä peruskirjassa määritellään niin sanotut ei-alueelliset kielet. Näillä tarkoitetaan kieliä, joita perinteisesti puhutaan tietyssä valtiossa, mutta joita käyttävät kansalaiset eivät asu tietyllä alueella. Ei-alueellisten kielten osalta ei sitouduta III osan erityisvelvoitteisiin, mutta niitä koskevat soveltuvien osien peruskirjan II osassa määritellyt tavoitteet ja periaatteet. Suomessa tyypillinen tämän ryhmän edustaja on romanin kieli. Suomi on sitoutunut soveltuvien osien soveltamaan kieliperuskirjan II osan yleisempiä säännöksiä romanikieleen ja muihin ei-alueellisiin kieliin.

Kieliperuskirjan täytäntöönpanon valvonta kuuluu Euroopan neuvoston ministerikomitealle, jota avustaa asiantuntijakomitea (*Committee of experts*). Sopimusosapuolilla on velvollisuus antaa kolmen vuoden välein raportti kieliperuskirjan täytäntöönpanosta. Suomi antoi kieliperuskirjan täytäntöönpanoa koskevan kolmannen määräaikaisraporttinsa maaliskuussa 2006.

Asiantuntijakomitea vieraili Suomessa kolmannen määräaikaisraportin johdosta marraskuussa 2006 tavaten hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Suomen hallitus toimitti kirjalliset vastaukset asiantuntijakomitean esiin nostamiin kysymyksiin (liite 4). Keräämänsä aineiston pohjalta asiantuntijakomitea antoi kolmannen Suomea koskevan raporttinsa (liite 5) sekä suositusluonnokset ministerikomitean hyväksyttäväksi. Ministerikomitea hyväksyi suositukset 21.11.2007 (liite 6).

Suomen neljännen määräaikaisraportin laadintaa varten ulkoasiainministeriö pyytää jakelussa mainittuja lausumaan kieliperuskirjan määräysten täytäntöönpanosta Suomessa. Lausunnonantajia pyydetään kiinnittämään huomiota erityisesti siihen, että määräaikaisraportissa on tarkoitus tuoda esiin niitä toimia, joihin on ryhdytty tai tullaan ryhtymään ministerikomitean antamien suositusten johdosta (liite 5). Myös asiantuntijakomitean Suomea koskevaan raporttiin sekä erityisesti asiantuntijakomitean esittämiin kysymyksiin (liite 5) tulisi näiltä osin kiinnittää huomiota. Lisäksi tulisi lyhyesti kertoa edellisen raportin antamisen jälkeen tapahtuneista lainsäädännöllisistä, hallinnollisista, oikeudellisista tai muista uudistuksista. Tarvittaessa lausunnon liitteeksi pyydetään toimittamaan englanninkielisinä ne säädöstekstit, joihin lausunnoissa viitataan. Myös muu englanninkielinen aineisto on tervetullutta. Raportointiohjeet ovat tämän lausuntopyynnön liitteenä (liite 7).

Lausunnot pyydetään toimittamaan ulkoasiainministeriön ihmisoikeus- ja -tuomioistuinasioiden yksikköön (OIK-40) **perjantaihin 28.11.2008 mennessä**. Lausunnot sekä niihin liittyvä muu aineisto pyydetään mahdollisuuksien mukaan toimittamaan myös sähköisesti osoitteisiin virpi.laukkanen@formin.fi ja OIK-40@formin.fi. Lisätietoja, mm. kopiota aiemmasta määräaikaisraportista voi tarvittaessa tiedustella ihmisoikeus- ja sopimusasioiden yksiköstä, lainsäädäntösihteeri Virpi Laukkanen, p. 09 160 55731.

Määräaikaisraportin laadintaan liittyen ulkoasiainministeriö järjestää kuulemistilaisuuden todennäköisimmin helmikuussa 2009. Kutsut kuulemistilaisuuteen lähetetään myöhemmin.

Oikeuspäällikkö

Marcus Laurent

Lainsäädäntösihteeri

Virpi Laukkanen

Liitteet

1) sopimusteksti; 2) selitysmuistio; 3) voimaansaattamisasetus; 4) hallituksen kommentit; 5) asiantuntijakomitean raportti; 6) ministerikomitean hyväksymät Suomen kolmatta määräaikaisraporttia koskevat suositukset; 7) raportointiohjeet

Jakelu: Valtioneuvoston kanslia; Oikeusministeriö; Sisäasiainministeriö; Puolustusministeriö; Valtiovarainministeriö; Opetusministeriö; Maa- ja metsätalousministeriö; Liikenne- ja viestintäministeriö; Sosiaali- ja terveysministeriö; Työ- ja elinkeinoministeriö; Ympäristöministeriö; Eduskunta/Perustuslakivaliokunta; Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia; Oikeuskanslerin virasto; Tasavallan presidentin kanslia; Korkein oikeus; Korkein hallinto-oikeus; Valtakunnansyyttäjävirasto; Opetus-

hallitus; STAKES; Tilastokeskus; Väestörekisterikeskus; Suomen Kuntaliitto; Valtion työmarkkinalaitos; Kunnallinen työmarkkinalaitos; Kotimaisten kielten tutkimuskeskus; Romaniasoiden neuvottelukunta/STM; Etnisten suhteiden neuvottelukunta/SM; Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta/UM; Vähemmistövaltuutetun toimisto/SM; Lapsiasiavaltuutetun toimisto/STM; FiBLUL; Fintiko Romano Forum; Suomen Romaniyhdistys; Ihmisoikeusliitto; Svenska Finlands folkting, Svenska kulturfonden; Saamelaiskäräjät; Saamelaisneuvosto; Suomen evankelisluterilainen kirkko/Kirkkohallitus; Suomen ortodoksinen kirkko/kirkkohallitus; Suomen Islam-seurakunta (Suomen tataariyhteisö); Helsingin juutalainen seurakunta; Suomen venäjänkielisten yhdistysten liitto; Suomen Inkeri-liitto; Inkerikeskus; Inkerin kulttuuriseura; Karjalan kielen seura; Minority Rights Group - Finland; Monikulttuuriyhdistys Familia Club; Lastensuojelun keskusliitto; Mannerheimin lastensuojeluliitto; Suomen UNICEF; Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti/Lapin yliopisto; Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutti; Erik Castrén -instituutti/Helsingin yliopisto; Lapin lääninhallitus; Enontekiön kunta; Inarin kunta; Utsjoen kunta; Sodankylän kunta.